

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Проректор з навчально-методичної роботи

Карина Н. МАШКАЛО

Методологія масових комунікацій

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	06 Журналістика
Спеціальність	061 Журналістика
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Медіа-комунікації

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри управління
соціальними комунікаціями

Катерина Яресько

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри управління соціальними комунікаціями.

Протокол № 13 від 21.06.2021 р.

Розробник:

Іванова Ірина Борисівна, д. філол. н., професор кафедри управління соціальними комунікаціями

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Методологія масових комунікацій» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 061 «Журналістика». «Методологія масових комунікацій» спрямована на формування особистості та розвиток у неї дослідницьких навичок та критичного мислення. «Методологія масових комунікацій» в якості навчального предмета передбачає особистісний підхід до вивчення методології роботи в галузі масових комунікацій.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів теоретичної бази знань з кта практичних навичок ефективної мовленнєвої діяльності в галузі бізнесу; формування системи знань комунікаційних досліджень суспільства навичок щодо структурування й ведення наукових розвідок; вивчення методик аналізу комунікативних процесів та моделей, специфіка інформаційного забезпечення, ознайомлення з існуючими у сучасній науковій парадигмі тактиками й стратегіями організації дослідження соціальних комунікацій; ознайомлення з стрижневими теоріями комунікативістики.

Об'єктом навчальної дисципліни є дослідницькі процеси, пов'язані з формуванням знань щодо досліджень масових комунікацій, оволодіння студентами інформаційно-комунікаційними технологіями.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стрижневі позиції теорії комунікації, **стрижневі навички** з дослідницької діяльності, активна комунікація, практичні засоби аналізу соціальних та комунікативних процесів. Вивчення цієї навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши навчальні дисципліни гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методичною базою вивчення дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: «Філософія», «Масова комунікація та інформація», «Практична стилістика та копірайтинг», «Управління комунікаційними процесами у бізнес-середовищі». У свою чергу, знання із цієї дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: «Антикризові комунікації», «Магістерські дипломні роботи», «Міждисциплінарні комплексні курсові роботи», а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, магістерських дипломних робіт, проходження практики. У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

«Методологія масових комунікацій» – це навчальна дисципліна, що вивчає стандарти створення наукового дослідження із соціальних комунікацій, йдеться про соціальні комунікації та комунікаційні процеси в суспільстві, основи аналізу моделей соціальних комунікацій, формування концепції дослідження, правильне визначення контексту висловлювань, а також аргументованість, повнота, точність висловлень. Вивчення дисципліни спонукає до використання сучасних досягнень в галузі теорії комунікації, реалізації технологій дослідження масових комунікацій, дає можливість застосовувати в професійній діяльності методології масової комунікації.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
“Дослідницькі технології та підходи”	Міждисциплінарні комплексні курсові роботи
“Філософія”	Магістерські дипломні роботи
“Масова комунікація та інформація”;	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
СК8. Вміти аналізувати медіа та розробляти інструментарій для проведення дослідження.	РН1. Аналізувати та синтезувати знання з теорії та методології соціальних комунікацій, що формуються в результаті встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами, планувати та проводити дослідження
СК8. Вміти аналізувати медіа та розробляти інструментарій для проведення дослідження.	РН2. Використовувати інноваційні методи сучасної журналістики.
ЗК1. Здатність до опанування концептуальними знаннями, загальнонауковою методологією та логікою процесу пізнання. ЗК2. Здатність до критичного осмислення проблем та об'єктивної оцінки соціальних процесів. ЗК3. Здатність до оригінального мислення та творчого підходу до проведення досліджень, вирішення проблемних ситуацій у медіасфері. ЗК6. Здатність володіти українською мовою на високому професійному рівні, ефективно використовувати іноземну мову для проведення досліджень у сфері медіакommunікацій. СК1. Здатність адаптуватися до сучасних глобалізаційних умов модернізації сфери медіакommunікацій. СК2. Володіти навичками роботи у ЗМІ, прес-центрах, PR-відділах, інформаційних та рекламних агенціях. СК7. Розуміти природу та механізми взаємовпливів культури і комунікацій. Вміти презентувати український медіаконтент міжнародній аудиторії на етичних засадах міжкультурної комунікації.	РН3. Знати закономірності розвитку масових комунікацій, методи взаємодії з аудиторіями.
ЗК1. Здатність до опанування	РН9. Встановлювати зовнішні та внутрішні

<p>концептуальними знаннями, загальнонауковою методологією та логікою процесу пізнання.</p> <p>ЗК4. Здатність вести професійну комунікацію.</p> <p>ЗК8. Здатність до соціальної відповідальності. Здійснювати професійну діяльність на правових та моральних засадах з дотриманням журналістських стандартів</p> <p>СК8. Вміти аналізувати медіа та розробляти інструментарій для проведення дослідження.</p>	<p>комунікації, вирішувати поставлені завдання з розвитку комунікаційних відносин організації у межах роботи ЗМІ, прес-центрів, PR, рекламних та інформаційних відділів.</p>
--	--

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи методології масових комунікацій.

Тема 1. Основні поняття комунікативістики. Теорія комунікацій як наука і навчальна дисципліна. Визначення понять «метод», «методологія» та завдання теорії комунікації як науки. Функції науки: описова, гносеологічна, прогностична. Властивості науки: об'єктивність, впорядкованість, раціональність, всеохватність, інтернаціоналістичність, конвенціональність, уніфікованість, спадкоємність, діахронічність, прискореність, безмежність, непередбаченість та ін. Рівні та процеси інституціоналізації наукового знання. Основні ознаки науки: наявність власного предмета, теорії, законів. Додаткові ознаки науки. Об'єкт, предмет, структура риторики.

Тема 2. Основні закони спілкування.

Історичні етапи теорії комунікацій як наукової дисципліни. Передумови виникнення теорії комунікації. Історія, теорія, методологія досліджень комунікативної діяльності. Порівняльний аналіз сучасних концепцій та визначень поняття «масові комунікації». Моделі комунікації: лінійна, інтерактивна, трикомпонентна тощо. Сучасні дискусії щодо статусу та структури, призначення законів спілкування.

Тема 3. Поняття мас та їх вплив на суспільство.

«Методологія масових комунікацій»: структурні й змістові розділи. Теорія мас. Теорія аргументації. Постмодерна методологія дослідження масових комунікацій.

Тема 4. ЗМІ як соціальний інститут.

ЗМІ в класичному її розумінні, реалізується через жанрово-стилістичну систему, квазіжанри журналістики. Оригінальність та основні тенденції розвитку сучасних ЗМІ.

Змістовий модуль 2. Дослідження в галузі соціальних комунікацій

Тема 5. Канали комунікації, комунікативні моделі.

Основні положення комунікативістики. Принципи співробітництва (кооперації). Основні канали комунікації. Основні комунікативні моделі. Поняття «білий шум».

Тема 6. Вплив та ефекти масової комунікації.

Діалектика, «внутрішня протилежність», «ефект масової комунікації», здатність переконувати, вміння визначати ефекти масової комунікації. Способи формулювання дослідницької концепції, правильне втілення її в дослідницькому процесі. Методи та аргументація.

Тема 7. Правила ведення дискусії.

Конфронтація. Компроміс. Консенсус. Шляхетність. Тактовність. Політика схвалення. Мінімальна присутність особистого й хвалебного. Прагнення до згоди, необхідність нейтралізувати конфліктні ситуації. Максима симпатії. Переконавання, згода співрозмовника. Демагогія – свідоме, перекручене переконання.

Тема 8. Професійні практики сучасної журналістики.

Психологічні методи й інструменти дослідження процесів комунікації. Теорія мовленнєвого акту й теорія аргументації. Аспекти дослідження ЗМІ. Аргументація в комунікативістиці.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру (тема №1, тема №5), міні-лекції (тема №2), робота в малих групах (тема №8), семінари-дискусії (тема №6), мозкові атаки (тема №2, тема №3), кейс-метод (тема №5, тема №7), презентації (тема №3), метод сценаріїв (тема №4), банки візуального супроводу (тема №2, тема №4). Застосування наведених методів дозволять досягнути такі результатів навчання як: закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самооцінки студентів; формуванні здатності ухвалювати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі іспиту, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студента під час:

лекційних занять – активна робота на парі (1 бал) за умови активної участі у поточній роботі (опитування, виконання завдань). Загальна кількість балів – 8;

практичних занять – активна робота на парі за умови активної участі у поточній роботі – 9 балів;

перевірки компетентнісно-орієнтованих завдань – загальна кількість балів – 9;

написання есе – тах кількість балів – 6;

підготовка презентації – тах кількість балів – 8.

Оцінювання **самостійної роботи** студента складається з:

виконання творчих завдань – тах кількість балів – 20.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення іспиту. Іспит є результатом накопичення балів протягом семестру. Результат заліку проставляється у відповідній графі залікової "Відомості обліку успішності".

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	Задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1. Основні поняття комунікативістики	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Поняття «теорія комунікації»; 2. Різні напрями комунікативістики.	Аудиторна групова робота	1
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою		
Тема 2. Основні закони спілкування.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Теорія комунікації як наука та практична дисципліна; 2. Об'єктивність, впорядкованість, раціональність; 3. Підвалини виникнення нових дослідницьких технологій в галузі соціальних комунікацій	Аудиторна групова робота	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою “Основні закони комунікації ”	Активна робота на заняттях	1
		Написання есе на тему "Основні напрями комунікативістики"	Есе	3
		Творче завдання щодо підготовки доповіді або презентації нового проекту. З використанням опису основних законів комунікації.		
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою.		
Підготовка до практичного заняття щодо написання есе та виконання творчого завдання щодо підготовки бізнес-доповіді, презентації.		Творче завдання	6	

Тема 3. Поняття мас та їх вплив на суспільство.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Теорія масової поведінки; 2. Теорія аргументації; 3. Поняття «масові комунікації».	Аудиторна групова робота	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою “Робота зі ЗМІ: соціально-комунікативний досвід”	Активна робота на заняттях	2
		Зробити презентацію на тему: "Відомі теоретики комунікативістики. Методологія дослідження"	Презентація	4
		Творче завдання. Зробити аналіз соціальної події з позицій теорії масової поведінки		
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою.			
	Підготовка до практичного заняття щодо створення презентації і творчого завдання	Творче завдання	2	
Тема 4. ЗМІ як соціальний інститут.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Основні стандарти ЗМІ, поняття «якість» у ЗМІ; 2. Діалог: ЗМІ та соціум.	Аудиторна групова робота	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою “Соціальні функції ЗМІ”	Активна робота на заняттях	1
		Компетентнісно-орієнтоване завдання щодо особливості взаємодії зі ЗМІ прес-центрів, урядових установ, приватного бізнесу	Компетентнісно-орієнтоване завдання	3
		Творче завдання: Зробити аналіз успішної роботи ЗМІ, співпраці ЗМІ та урядів, соціуму		
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою. Підготовка до практичного заняття.	Творче завдання	4	
Тема 5. Канали комунікації, комунікативні моделі.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Максими ввічливості; 2. Теорія аргументації; 3. Принципи доброзичливості.	Аудиторна групова робота	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою “Основні закони комунікації”	Активна робота на заняттях	1
Творче завдання: до віднайденого матеріалу на тему “Закони комунікації в журналістиці” додати алгоритм дій та презентувати його				

	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою.		
Підготовка до практичного заняття: робота в групах, створення конструктивного діалогу, ефективної презентації досягнень		Творче завдання	4	
Тема 6. Вплив те ефекти масової комунікації.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Технологія створення дослідження масових комунікацій; 2. Інструменти дослідження ЗМІ; 3. Ефекти масової комунікації.	Аудиторна групова робота	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою “Прийоми впливу ЗМІ та їх аналіз”	Активна робота	1
		Творче завдання щодо використання методології дослідження ефекту та впливу у ЗМІ		
		Студенти презентують і захищають творче завдання щодо підготовки тексту, який буде супроводжувати презентацію.		
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою.			
	Підготовка до практичного заняття щодо виконання творчого завдання щодо використання ЗМІ та їх впливу на суспільну свідомість	Творче завдання	4	
Тема 7. Правила ведення дискусії.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Маніпулятивні техніки у ЗМІ: досвід аналізу; 2. Формування паралогічних аргументів у дослідженні (компетентнісно-орієнтоване завдання); 3. Фейк; 4. Маніпуляції у ЗМІ.	Аудиторна групова робота	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою «Маніпуляція та аргументація: дискусія в ЗМІ»	Активна робота	2
		Написання есе на тему «Маніпулятивні техніки та маркери маніпуляції У ЗМІ»	Есе	3
		Компетентнісно-орієнтоване завдання щодо правил ведення дискусії, етиці поведінки в бізнес-комунікації	Компетентнісно-орієнтоване завдання	3
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою.			
	Підготовка до практичного заняття щодо написання промови та виконання компетентнісно-орієнтованого завдання			

Тема 8. Правила ведення дискусії.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Типи паралогічної аргументації; 2. Майстерність ведення діалогу; 3. Конфлікти та способи їх уникнення.	Аудиторна групова робота	1
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою “Прийоми уникнення конфлікту в діловому спілкуванні”	Активна робота на заняттях	1
		Компетентнісно-орієнтоване завдання.	Компетентнісно -орієнтоване завдання	3
		Презентація на тему "Приклади застосування дискусії як елементу наукового дослідження" (з обов'язковим посиланням на джерела інформації)	Презентація	4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання лекційного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою темою.		
Підготовка до практичного заняття щодо підготовки презентації та компетентнісно-орієнтованого завдання				
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. – Львів: ПАІС, 2010. – 336 с.
2. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики [навч. посіб.] / За науковою редакцією В. В. Різуна – Київ: Центр Вільної Преси, 2010. – 258 с. <https://www.aup.com.ua/uploads/TMbook.pdf>
3. Квіт С. Масові комунікації: підручник. – Київ: Видавництво Києво-Могилянська академія, 2018. – 352 с.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
5. Почепцов Г. Г. Сміслові війни в бізнесі та політиці // Реклама та зв'язки з громадськістю. Огляди. Дослідження. – Київ : Академвидав, 2017. – С. 188–201.
6. Почепцов Г. Г. Від Facebook-у і гламуру до WikiLeaks: медіакомунікації. – К.: Спадщина-інтеграл, 2012. – 464 с.

Додаткова

7. Denyskina Ganna O., Lysytskaia Elena P., Aleksandrova Maryna V., Ivanova Iryna B. Postmodernism as an artistic dominant in present-day eastern european advertising. Journal of critical reviews. doi: 10.31838/jcr.07.09.318, VOL 7, 2020. – pp. 1838-1849.
8. Дрешпак В. М. Жанрологія журналістських творів : навчальний посібник / Дрешпак В. М. Дніпро : УМСФ, 2021. 186 с.

9. Почепцов Г. Г. Сучасні інформаційні війни. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : Києво-Могилянська акад., 2016. – 504 с.
10. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного. – К.: Видавництво Либідь, 2015. – 360 с.
11. Ромат Е. В. Реклама. – Київ: Дніпро, 2018. - 208 с.
12. Pavluk L. Vocabularies of Colliding Realities: A Representation of Conflict and War in the Ukrainian Media, " in Ukraine after the Euromaidan: Challenges and Hopes. Peter Lang: Bern, 2014, pp. 241—255.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

15. Директива Європейського Парламенту та Ради Європи 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року “Про узгодження певних положень, визначених законами, підзаконними актами та адміністративними положеннями у державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіа послуг” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cedem.org.ua/library/dyrektyva-yevropejskogo-parlamentu-ta-rady-yees-2010-13>.
16. Коноваленко Ст. А. Основи інтегрованих комунікацій [Електронний ресурс]. URL: https://stud.com.ua/67593/marketing/osnovi_integrovanih_komunikatsiy
17. Методологія масових комунікацій [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5037>